

УДК 324.1:316.77

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-20-31>

Тетяна Мадрига

ORCID: 0000-0001-7761-9811

Андрій Бриндальський

ORCID: 0009-0002-2343-9895

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАНІПУЛЯТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРЧИХ КАМПАНІЯХ

Статтю присвячено особливостям використання маніпулятивних технологій у президентських виборчих кампаніях. Мета дослідження – проаналізувати сутність та специфіку застосування маніпулятивних технологій у президентських виборчих кампаніях, виявити їх вплив на формування політичних настроїв та переконань. У процесі наукового дослідження використовували загальнонаукові методи пізнання, зокрема аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, системний підхід, порівняння та моделювання. Результати дослідження показують, що сутність маніпуляції в політичному контексті охоплює цілеспрямоване використання інформаційних потоків для впливу на громадську свідомість, зокрема через створення ілюзій та спотворене сприйняття реальності. Основними інструментами маніпуляції є медійні технології та спеціально розроблені комунікаційні стратегії, що дають змогу впливати на масову думку та формувати вигідні для суб'єктів політичного процесу наративи. До ключових методів політичної маніпуляції належать вибіркове подання інформації, затримка часу публікації новин, створення фактів, використання історичних аналогій, дискредитація опонентів, семантичне маніпулювання, дезінформація та інші прийоми, спрямовані на виникнення емоційної реакції і формування суб'єктивного сприйняття подій. Дослідження детально розглядає маніпулятивні техніки, які еволюціонували від радянських міфів до сучасних політичних наративів. Відзначається, що такі технології продовжують адаптуватися, залишаючись дієвими інструментами в боротьбі за владу. Особливий акцент зроблено на ролі масмедіа у формуванні громадської думки, включно з їх використанням для дискредитації політичних опонентів та впливу на виборчі процеси. Зростання впливу сучасних технологій, як-от генеративні моделі штучного інтелекту, створює нові можливості для маніпуляцій, роблячи їх більш ефективними й водночас важчими для виявлення. Це створює серйозні виклики для демократичних процесів, вимагаючи від суспільства, політичних діячів та міжнародної спільноти активних дій для захисту інформаційного простору. Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його висновків для покращення інформаційної безпеки та протидії маніпулятивним технологіям у виборчому процесі.

Ключові слова: політична маніпуляція, виборчі кампанії, масмедіа, інформаційний вплив, демократичні процеси.

Постановка проблеми. Виборчі кампанії по всьому світу зазнають значного впливу маніпулятивних технологій, які широко застосовують для формування громадської думки. Маніпуляція інформацією, використання фейкових новин, стратегічне розміщення контенту в медійних потоках та соціальних мережах виявляються важливими інструментами політичного впливу. Ці техніки дають змогу політичним акторам не тільки спотворювати реальність, а й значно впливати на політичні переконання та виборчі рішення громадян.

З поглибленням глобалізації інформаційного простору з'являються нові виклики для забезпечення чесності й прозорості виборів. Міжнародні та внутрішні актори, що поширюють неправдиву інформацію, підсилюють зусилля щодо маніпуляції громадською свідомістю. Таке втручання може варіюватися від прихованого впливу до відкритих спроб дискредитувати

опонентів, що зміцнює необхідність розвитку міжнародних та національних механізмів регулювання й контролю над інформаційними кампаніями.

Історія вказує на глибокі наслідки маніпулятивних технологій для демократичних процесів. Виявлення та аналіз таких феноменів вимагають всебічного підходу, включно з постійним моніторингом джерел інформації, освітніх програм для підвищення медіаграмотності населення та законодавчих ініціатив для протидії дезінформації. Розуміння механізмів і мотивів використання маніпулятивних стратегій є ключовим для зміцнення демократії та забезпечення справедливих та вільних виборів.

Аналіз останніх наукових джерел та публікацій. Питання особливостей використання маніпулятивних технологій у президентських виборчих кампаніях є достатньо дослідженим у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Значний внесок у розвиток теми зробив М. Костельнюк [1], який детально проаналізував термінологічний апарат і природу маніпуляцій у політичних процесах, наголошуючи на їх здатності впливати на електоральну поведінку. Дослідження А. Круглашова [2] є цінним для аналізу специфіки маніпуляцій у виборчих кампаніях в Україні, зокрема в контексті президентських перегонів 2004 та 2010 років. Робота А. Нальотова [4] висвітлює вплив виборчих технологій на масову свідомість. Питання застосування виборчих технологій, зокрема маніпулятивних, під час президентських і парламентських виборчих кампаній досліджує Т. Мадрига [3]. А. Соловйова та В. Тисячний [5] проаналізували маніпулятивний потенціал соціологічних досліджень у контексті виборчих кампаній, використовуючи приклади президентських виборів 2019 року. Д. Шпатарюк [7] зосередився на порівняльному аналізі маніпулятивних технік, застосованих під час президентських виборів 2014 та 2019 років в Україні. Його дослідження виявляє динаміку еволюції цих технологій і вплив медіасередовища на їх ефективність.

Зарубіжні джерела, зокрема стаття Ф. Менцера [11], розкривають механізми іноземного впливу через соціальні медіа за допомогою ботів, тролів та алгоритмічних маніпуляцій. Це доповнюється дослідженням про вплив дипфейків на вибори, здійсненим Ф. Герхінгером, Др. К. Нерінгом та М. Лабузом [10], які розглядають ризики поширення дезінформації. А. Аміржанова, Г. Аскеева та В. Зеленін [9] аналізують ефективність виборчих технологій у регулюванні електоральної поведінки, порівнюючи досвід України та Казахстану.

Попри значний обсяг літератури з цієї теми, відчувається нестача систематизованого матеріалу, що охоплює всі аспекти маніпулятивних технологій. Тому з використанням різних методів наукового пізнання інформацію згруповано, систематизовано й подано у світлі досліджуваної теми.

Мета статті – дослідити сутність та специфіку застосування маніпулятивних технологій у президентських виборчих кампаніях, виявити їх вплив на формування політичних настроїв і переконань.

Виклад основного матеріалу. *Сутність маніпуляції* охоплює два основні значення цього терміна, які розкривають його використання в різних контекстах. Перше значення пов'язане з буквальним розумінням маніпуляції як дії, що вимагає майстерності та виконується руками. Проте друге значення терміна «маніпуляція» набуває переносного змісту та стосується психологічного впливу на інших людей. Тут маніпуляція розглядається як діяльність з оманливими мотивами, спрямована на вплив або контроль над свідомістю інших осіб через створення ілюзій або спотворене сприйняття реальності. Це друге значення особливо важливе у сферах, де інформація є основним джерелом для ухвалення рішень на користь певних осіб. Відповідно, маніпуляція тісно пов'язана з інформацією, коли вона не є можливою за відсутності інформаційного впливу.

Особливість політичної маніпуляції полягає у двох ключових завданнях: здобуття громадської підтримки під час виборчих перегонів чи соціальних криз, а також у повсякденному

керуванні суспільством. Цей процес вимагає постійного управління інформаційними потоками, високої кваліфікації та знань, оскільки на відміну від міжособистісної маніпуляції, політична маніпуляція спрямована на великі маси людей, де домінантні ідеї меншості нав'язуються більшості в прихованій формі [6]. Відповідно інструментами маніпулювання стають не просто слова, які надходять з вуст іншої людини, а медіа.

У контексті вивчення політичних маніпуляцій варто зазначити, що ці технології мають властивість впливати на свідомість населення, впроваджуючи маніпулятивні елементи, які виявилися надзвичайно ефективними. Це спричинило появу цілого напрямку технологій, заснованих на ідеологічних механізмах, які дають змогу контролювати думки та дії людей. Маніпуляція в цьому контексті розуміється як взаємодія, у якій одна сторона змушує інших діяти за своїм планом так, що ці особи не усвідомлюють нав'язаного їм впливу і не чинять опору цьому [6].

Формально політичний маніпулятивний вплив можна виявити через такі *ознаки*:

1. Інформація передається через використання маніпулятивних прийомів, як-от медіаефекти та стислі формулювання;
2. Використання емоційно заряджених слів і висловлювань, що сприймаються як заплутані та неясні для аудиторії;
3. Представлення недовірених діячів або поширення матеріалів без достовірних джерел [2].

Головною метою політичного маніпулювання є здобуття, втілення та збереження влади, що реалізується через виборчий процес. Успіх на виборах залежить від широкої підтримки громадськості, хоча є приклади, коли виборчі результати були зманіпульовані [4].

Основним завданням *політичної маніпуляції* є створення у виборців бажання підтримати певну політичну силу, ідентифікація соціальних очікувань і формування оптимального іміджу кандидата або політичної групи [6].

Засоби політичного маніпулювання можна класифікувати за різними параметрами. Кожна виборча технологія містить елементи маніпуляцій, тому, аналогічно до виборчих технологій, політичне маніпулювання поділяється на ті, що діють у межах законодавчих норм, і ті, що перевищують їх. Маніпулятивні технології також характеризуються за типом впливу: прямий або прихований; за формою: агітаційні, економічні, адміністративні, провокаційні; за змістом: реклама або антиреклама; за рівнем влади: міжособистісні, групові або масові; за типом інформаційних носіїв: друковані, електронні, зовнішні та інші [6].

Перейдемо до особливостей формування або організації політичних маніпуляцій. Основу маніпуляцій становлять *соціальні міфи*, твердження або ідеї, які суспільство приймає без рефлексивного осмислення. Ці міфи знаходять активну підтримку з боку панівних верств та використовуються через медійні канали в різних суспільствах.

Серед ключових факторів, що сприяють маніпуляціям у суспільстві, важливе місце посідають *некомпетентність та неосвіченість громадян*, їхні підходи до морального виправдання дій маніпуляторів і відсутність здатності самостійно управляти власними життєвими рішеннями. Політична незрілість населення дає змогу маніпуляторам безперешкодно обіймати високі посади під покровом міфу про необхідність «влади кращих». Одержавши владу, ці особи використовують медіа для поширення своїх ідей та подальшого впливу на суспільство [6].

Методи політичної маніпуляції є чітко визначеними й методологічними [4]. Це не є дії, які виконують інстинктивно чи рефлексивно. Є близько десятка різних методів політичної маніпуляції, розглянемо їх.

1. *Метод фрагментації* полягає в поданні інформації в постійному потоці, що ускладнює виявлення якихось конкретних тенденцій, роблячи це майже неможливим для звичайних споживачів. Екстремальним варіантом цього методу є техніка «білий шум», де кількість новин

настільки значна, що їх неможливо адекватно обробити. «Шум» може бути створений через засилля суперечливих коментарів, які не базуються на достовірних фактах, або через факти, які обтяжені складними теоріями та незрозумілими коментарями. Частина сучасної культурної доктрини полягає в тому, що всі проблеми (економічні, політичні, моральні) занадто складні для звичайної людини, спонукаючи вірити, що лише «експерти» можуть їх розібрати, відбираючи в людей бажання самостійно мислити [4].

2. *Вибіркове подання інформації*, де публікують лише обрані факти, а решта даних приховується, спотворюючи реальне розуміння ситуації. Часто реальні факти мішають з припущеннями та чутками, що робить неможливим відділити правду від вигадки [1].

3. *Затримка часу* – стратегія, що містить відкладання публікації важливих новин до моменту, коли втручання вже не буде ефективним [1].

4. *Метод створення фактів* залучає суміш дійсних і вигаданих, але правдоподібних фактів. Щойно аудиторія позбавляється сумнівів щодо правдоподібних фактів, вона починає вірити і в ті, що були вигадані [4].

5. *Метод історичних аналогій* використовується завдяки своїй інтелектуальності, адже він плескає по ерудиції аудиторії з фразами типу «ви ж пам'ятаєте...». Цей метод також дає змогу легко знаходити необхідні історичні приклади для підкріплення аргументів.

6. *Метод «закидання багном»* передбачає використання епітетів і термінів, що надають негативну етичну оцінку обговорюваним темам. Цей грубий прийом часто використовують у політичних дебатах чи інтерв'ю.

7. *Метод семантичного маніпулювання* полягає у виборі слів, які викликають позитивні або негативні асоціації, формуючи сприйняття інформації. Наприклад, одні й ті самі дії можуть називатися «розвідкою» або «шпигунством», «визволенням» або «окупацією» залежно від контексту.

8. *Дезінформація* ефективна, особливо в моменти важливих рішень, бо коли правда виявляється, цілі дезінформації вже досягнуті й спростування мало впливає на вже сформовані думки.

Окремі засоби маніпулювання застосовують залежно від інформаційного жанру. Наприклад, телебачення може формувати негативне ставлення до небажаних політиків, використовуючи непривабливі ракурси чи монтаж кадрів [4].

У контексті публічних виступів, особливо в політичних дискурсах, часто можна спостерігати застосування маніпулятивних технік, які містять такі характеристики:

- виконавець вносить особисті відносини з реципієнтом;
- висловлює недовіру під час виступу;
- приймає владні позиції у відносинах з аудиторією;
- стримує або стимулює емоційну реакцію аудиторії безпосередньо.

Такий підхід до маніпуляції в корені має психологічні та довершені аспекти, особливо в контексті міжособистісної комунікації та комунікації між політичними лідерами. У масовій комунікації часто відсутні реальні суб'єкти, а натомість наявні лише їх репрезентації, що піддаються верифікації. Так, маніпуляції в масмедіа часто виражаються через формальні та змістовні ознаки.

Розгляд маніпуляцій в інформаційних парадигмах дає змогу ідентифікувати характерні ознаки:

- представлення недостовірної інформації;
- подання інформації без доказів або підтвердження;
- використання слів з прихованим значенням;
- подання даних, які не мають ні верифікації, ні фальсифікації;
- посилання на необґрунтовані або логічно некоректні аргументи [2].

Розглянемо особливості використання маніпулятивних технологій в Україні. Найперше варто зазначити, що ці технології розвиваються з розвитком суспільства довкола соціальних міфів. Наприклад, у *радянські часи вірили в міфи* про зло приватної власності, про неминучий занепад капіталізму й торжество комунізму, про важливу роль робітничого класу та комуністичної партії, а також про марксизм як єдину істину [9]. З розвалом комуністичного режиму з'явилися нові міфи: *капіталізм як майбутнє*, необхідність жертв під час перехідного періоду, демократичність та реформаторські настрої панівних кіл і номенклатури [4]. Сьогоднішні міфи крутяться довкола *демократії* та *індивідуальної свободи*, вибір громадян, незалежність основних політичних інститутів, суди, медіа, про егоїстичну природу людини та відсутність соціальних конфліктів, а також про медіаплюралізм, який насправді контрольований великими корпораціями та урядом [4].

Варто зазначити, що політичні маніпуляції в Україні формуються не тільки всередині країни внутрішніми політиками, а й зовнішніми силами, проте, зокрема, агресивні маніпулятивні технології використовують зі сторони росії, тоді як м'які – зі сторони Заходу.

Якщо розглядати президентські кампанії в Україні, у яких стояло питання виходу з-під впливу росії починаючи з 2004 року, то тут міфи будували довкола особистостей певних політичних діячів. Наприклад, основні міфи, спрямовані проти Віктора Ющенка, були такими: він націоналіст та фанатик, противник партнерства з росією і має намір продати Україну США, противник російської мови, слабкий і непримітний кандидат [2]. Ці міфи використовувала активно проти Ющенка команда Віктора Януковича, довкола якого формувалися міфи про його господарність, тверду руку управління, злагожену команду, православність тощо [2].

Якщо розглядати вплив спеціально-замовлених матеріалів, які впливають на дискредитацію політичних противників, то тут варто розглянути компанію 2019 року, коли в декількох медіа за короткий період було виявлено 249 політично замовлених матеріалів. Згідно з дослідженням Інституту масової інформації, здебільшого такі матеріали сприяли кандидатам Ю. Бойку та Ю. Тимошенко, поширюючись переважно на телеканалі «112» та сайті OBOZREVATEL. За В. Зеленського, який виграв вибори, було лише 9 % таких матеріалів [5]. Значна кількість чорного піару була спрямована проти П. Порошенка й мала місце на кількох майданчиках, включно з вищезгаданим сайтом і телеканалом «112». Крім того, поширення дезінформації та чорний піар часто використовували проросійські медіа для підризу довіри до виборчого процесу, як, наприклад, у випадку з телеканалом «Інтер» [7].

Так, масмедіа продовжують використовувати маніпулятивні техніки для впливу на виборців, часто деформуючи професіоналізм і перекручуючи факти, що підкреслює тривалу роль медіа у формуванні політичних настроїв та переконань [7].

Розглянемо сучасні технології політичних маніпуляцій, які стали активно використовувати протягом останніх десяти років. Найбільш поширеною є технологія висвітлення неправдивих (фальсифікованих) даних. Ця технологія зросла за останні роки на 3000 % – із використанням дипфейків у 2023 році. Аналітики та експерти спостерігають реальне та тривожне збільшення випадків, коли шахраї використовують дипфейки для введення в оману споживачів [8]. Широке використання дипфейків стало помітним у передвиборчій кампанії США 2024 року. Крім класичних випадків дискредитації політичних опонентів, виявлено особливо тривожну спробу знизити явку виборців на праймериз у штаті Нью-Гемпшир у січні 2024 року політичним консультантом. Фальшиві рободзвінки, що імітували голос Джо Байдена, могли досягти 5 000–25 000 потенційних виборців, хоча результати та масштаби кампанії досі перебувають під розслідуванням [10].

Особливе занепокоєння викликає те, що генеративні моделі ШІ можуть значно спростити та здешевити для зловмисників створення та керування правдоподібними акаунтами. Крім того, вони можуть використовувати генеративні ШІ для безперервної взаємодії з людьми

та створення й публікації шкідливого, але захопливого контенту в масштабах. Усі ці можливості використовують для проникнення в мережі користувачів соціальних медіа та засипання їхніх стрічок оманливими дописами [11].

У сучасній Україні, яка третій рік перебуває в умовах повномасштабної війни, з квітня 2024 року шириться політична маніпуляція, яка ґрунтується на ідеї нелегітимності поточної влади, що активно поширюється через масмедіа. Опонуючи, влада країни заявляє, що вона готова до виборів, однак будь-які вибори можливі лише через пів року після закінчення війни. Зрозуміло, що новий виборчий процес, як і всі попередні в історії людства, буде супроводжуватися політичними маніпуляціями, ґрунтуючись на тих же міфах, політичній незрілості й усе ще низькій обізнаності населення. Однак уже сьогодні зрозуміло, що висміювані у 2019 році гасла «Армія. Мова. Віра» стали переосмисленими гаслами нової влади. На наступних виборах їм на противагу з'являться нові, які будуть більш релевантні очікуванням виборців. Однак чи виграють вони в політичній боротьбі, залежить від своєчасності й вибудованого інформаційного підґрунтя.

Важливо також усвідомлювати, що до наступних виборів стануть доступні нові технології фальсифікації і маніпуляції, і це не тільки дипфейки, фальсифіковані дзвінки, інфлюенсери, публікації в соціальних мережах та телепередачі, це будуть нові засоби масового інформування, збору й обробки даних. Тож чи засвоїли українці уроки з маніпуляцій, викристалізовані в умовах війни, – покажуть майбутні вибори.

Висновки. Отже, сутність маніпуляції в політичному контексті охоплює використання інформаційних потоків для досягнення контролю над громадською свідомістю, що виражається через створення ілюзій та спотворене сприйняття реальності. Основними інструментами політичної маніпуляції є медійні технології та ретельно дібрані комунікаційні стратегії, які дають змогу впливати на масову думку й формувати потрібні наративи. Методи політичної маніпуляції передбачають вибіркове подання інформації, затримку часу публікації новин, створення фактів, використання історичних аналогій, «закидання багном», семантичне маніпулювання, дезінформацію, а також спеціальні прийоми в масмедіа та публічних виступах, які моделюють емоційні реакції і формують суб'єктивне сприйняття реальності.

У дослідженні розкриваються різноманітні аспекти використання маніпулятивних технологій у політичному ландшафті України, з особливим акцентом на змінах у міфотворенні та впливі масмедіа. Аналізуючи перехід від радянських міфів до сучасних переконань, які підживлюються політичними агендами, можна відмітити персистентність й адаптацію маніпулятивних технік. Важливість медіа у формуванні громадської думки підкріплюється їх використанням для дискредитації політичних опонентів та впливу на виборчі процеси. Сучасні технології, зокрема генеративні моделі ШІ, створюють нові можливості для маніпуляцій, роблячи їх доступнішими та ефективнішими, що вимагає від суспільства і політичних діячів рефлексії та активних дій для забезпечення чесності інформаційного простору й захисту демократичних процесів.

Література:

1. Костельнюк М. М. Маніпуляційні технології в політичних процесах: термінологічний інструментарій. Грانی, 2018, Том 21, № 5. DOI: 10.15421/171877
2. Круглашов А. А. Політичне маніпулювання у президентських виборчих кампаніях в Україні (2004, 2010 pp.). *Наукові записки*, 2018, №5(61). URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kruglashov_politychne.pdf
3. Мадрига Т. Б. Регіональні виборчі кампанії початку ХХІ століття (на прикладі західних областей України) : монографія. Івано-Франківськ : Вид-во «Нова Зоря», 2015. 248 с.
4. Нальотов А. Виборчі технології як чинник впливу на масову свідомість. Політичний менеджмент, 2007, №5. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/nalyotov_vyborchi.pdf

5. Соловійова А. С., Тисячний В. А. Маніпулювання громадською думкою під час політичної кампанії: на прикладі соціологічних досліджень напередодні президентських виборів 2019 року. Наукові праці. Політологія, 312, Том 324.
6. Чубатенко О. М. Маніпулятивні технології у виборчих процесах України. *Науковий журнал «Політикус»*, 2020, № 4. DOI: 10.24195/2414-9616.2020-4.9. URL: http://politicus.od.ua/4_2020/11.pdf
7. Шпатарюк Д. Р. Особливості застосування маніпулятивних технік під час президентських виборчих кампаній 2014 р. та 2019 р.: порівняльний аналіз. Київ, 2022. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7b0f1571-f4df-4f24-b649-67bed99dfb4a/content>
8. AI's influence on the 2024 US election: a threat to democracy? TechInformed, 2024. URL: <https://techinformed.com/ai-disinformation-2024-us-election-deepfakes-voter-manipulation/>
9. Amirzhanova A., Askeeva G., Zelenin V. Analysis of the effectiveness of electoral technologies as mechanisms for regulating and manipulating electoral behaviour (using Ukraine and Kazakhstan as examples). *Comparative Strategy*, 2023, 42(6), 829–844. DOI: 10.1080/01495933.2023.2263340
10. Gehringer, F., Nehring, C., & Łabuz, M. (n.d.). The Influence of Deep Fakes on Elections. URL: <https://www.kas.de/documents/d/guest/the-influence-of-deep-fakes-on-elections>
11. Menczer F. How foreign operations are manipulating social media to influence your views. *The Conversation*, 2024. URL: <https://theconversation.com/how-foreign-operations-are-manipulating-social-media-to-influence-your-views-240089>

References:

1. Kostelniuk, M. M. (2018). Manipulatsiini tekhnolohii v politychnykh protsesakh: terminolohichniy instrumentarii [Manipulative technologies in political processes: terminological tools]. *Hrani*, 21(5). DOI: 10.15421/171877 [in Ukrainian].
2. Kruhlashov, A. A. (2018). Politychne manipuliuvannia u prezydentskykh vyborchykh kampaniiakh v Ukraini (2004, 2010 rr.) [Political manipulation in presidential election campaigns in Ukraine (2004, 2010)]. *Naukovi zapysky*, 5 (61). Retrieved from https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kruglashov_politychne.pdf [in Ukrainian].
3. Madryha, T. B. (2015). Rehionalni vyborchi kampanii pochatku XXI stolittia (na prykladi zakhidnykh oblastei Ukrainy) [Regional election campaigns of the early 21st century (using the example of the western regions of Ukraine)] : [monohrafiia]. Ivano-Frankivsk : Vyd-vo "Nova Zoria". 248 s. [in Ukrainian].
4. Naliotov, A. (2007). Vyborchi tekhnolohii yak chynnyk vplyvu na masovu svidomist [Electoral technologies as a factor influencing mass consciousness]. *Politychnyi menedzhment*, № 5. Retrieved from https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/nalyotov_vyborchi.pdf [in Ukrainian].
5. Soloviova, A.S., & Tysiachnyi, V.A. (2019). Manipuliuvannia hromadskoio dumkoio pid chas politychnoi kampanii: na prykladi sotsiolohichnykh doslidzhen naperedodni prezydentskykh vyboriv 2019 roku [Manipulating public opinion during a political campaign: an example of sociological research on the eve of the 2019 presidential election]. *Naukovi pratsi. Politolohiia*, 312, 324 [in Ukrainian].
6. Chubatenko, O.M. (2020). Manipuliatyvni tekhnolohii u vyborchykh protsesakh Ukrainy [Manipulative technologies in Ukraine's electoral processes]. *Naukovyi zhurnal "Politykus"*, 4. DOI: 10.24195/2414-9616.2020-4.9. Retrieved from http://politicus.od.ua/4_2020/11.pdf [in Ukrainian].
7. Shpatariuk, D.R. (2022). Osoblyvosti zastosuvannia manipuliatyvnykh tekhnik pid chas prezydentskykh vyborchykh kampanii 2014 r. ta 2019 r.: porivnialnyi analiz [Features of using manipulative techniques during the 2014 and 2019 presidential election campaigns: a comparative analysis]. Kyiv. Retrieved from <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7b0f1571-f4df-4f24-b649-67bed99dfb4a/content> [in Ukrainian].
8. AI's influence on the 2024 US election: a threat to democracy? TechInformed. (2024). Retrieved from <https://techinformed.com/ai-disinformation-2024-us-election-deepfakes-voter-manipulation/> [in English].
9. Amirzhanova, A., Askeeva, G., & Zelenin, V. (2023). Analysis of the effectiveness of electoral technologies as mechanisms for regulating and manipulating electoral behaviour (using Ukraine and Kazakhstan as examples). *Comparative Strategy*, 42(6), 829–844. DOI: 10.1080/01495933.2023.2263340 [in English].
10. Gehringer, F., Nehring, C., & Łabuz, M. (n.d.). The Influence of Deep Fakes on Elections. Retrieved from <https://www.kas.de/documents/d/guest/the-influence-of-deep-fakes-on-elections> [in English].

11. Menczer, F. (2024). How foreign operations are manipulating social media to influence your views. The Conversation. Retrieved from <https://theconversation.com/how-foreign-operations-are-manipulating-social-media-to-influence-your-views-240089> [in English].

Tetiana Madryha, Andrii Bryndalskyi. Features of the use of manipulative technologies in presidential election campaigns

The article examines the features of employing manipulative technologies in presidential election campaigns. The aim of the study is to analyze the essence and specifics of the use of manipulative technologies in presidential election campaigns, to reveal their influence on the formation of political attitudes and beliefs.

General scientific methods of cognition were applied during the research, including analysis, synthesis, induction, deduction, a systematic approach, comparison, and modeling. The findings demonstrate that manipulation in the political context involves the deliberate use of information flows to influence public consciousness, particularly through creating illusions and distorting perceptions of reality. The primary tools of manipulation include media technologies and specially designed communication strategies that shape public opinion and construct narratives favorable to political actors. Key methods of political manipulation encompass selective presentation of information, delaying news publication, fabricating facts, employing historical analogies, discrediting opponents, semantic manipulation, disinformation, and other techniques aimed at provoking emotional responses and fostering subjective perceptions of events. The study delves into manipulative techniques that have evolved from Soviet-era myths to contemporary political narratives, noting their ongoing adaptation and effectiveness as tools in the struggle for power. Special attention is given to the role of mass media in shaping public opinion, including its use for discrediting political opponents and influencing electoral processes. The growing impact of modern technologies, such as generative artificial intelligence models, introduces new opportunities for manipulation, making such techniques more effective and harder to detect. This poses significant challenges to democratic processes, requiring active measures from society, political actors, and the international community to safeguard the informational space. The practical significance of the study lies in its potential application for enhancing information security and counteracting manipulative technologies in the electoral process.

Key words: political manipulation, election campaigns, mass media, informational influence, democratic processes.

Відомості про авторів:

Мадрига Тетяна – кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних наук,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Бриндальський Андрій – аспірант кафедри політичних наук,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.